latioribus ſpongiæ ſegmentis adplicatur. Plerumque ad uncias tres ſpecierum unciæ ſex aquæ fontanæ & totidem pariter unciæ vini recipiuntur.

SECTIO X.

DE PILVLIS, ROTVLIS MORSVLIS ATQVE TROCHISCIS.

CAPVT I.

DE PILVLIS ATQVE MASSIS PILVLARVM.

§. I.

PILVLÆ ſunt medicamenta interna, ſolida, ſicca, duriuſcula, globulum aut parvam pilam, quæ denominationi anſam dedit, ſphærica ſua figura referentia.

§. II.

INTVITV virtutis generalioris pilulæ in *evacuantes*, *alterantes*, *anodynas* atque *tonicas* dividuntur. *Evacuantes* ordinario atque frequentius catharſin, rarius paullo diureſin, diaphoreſin aut ptyaliſmum provocant; *alterantes* humores viſcidos reſolvunt, commovent, purificant, aliasque virtutes exſerunt; *anodynæ* dolores mitigant, profluvia exorbitantia cohibent, ac motus convulſivos

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0618-7 DFG

ſiſtunt, & *tonicæ* denique partes ſolidas debilitatas roborant.

§. III.

AD pilularum compoſitionem tum *excipientia*, tum *excipienda* requiruntur. Ad illa *ſucci inſpiſſati*, *rob*, *pulpæ*, *extracta*, *reſinæ*, ante miſcelam nonnihil liquefactæ, & *concreta gummoſa* ac *gummeo-reſinoſa*, pertinent; excipiendis autem quævis ſicca pulverulenta adnumerantur, ſi duntaxat ſalia, præſertim alcalica, exceperis, quippe quæ facile humidum aëris attrahunt adeoque efficiunt, ut maſſa duriuſcula denuo mollis evadat, immo, cum plenaria figuræ globoſæ jactura, penitus diffluat. Subinde etiam, tum juſtæ conſiſtentiæ, tum gratiæ, tum etiam activitatis cauſſa, *ſyrupi*, *olea deſtillata*, præprimis ſuaveolentia, *balſami liquidi* & *tincturæ* adduntur.

§. IV.

EX maſſis pilularum in officinis vel ſtatim pilulæ formantur, vel illæ, ſub *paſtæ* forma, adſervantur, donec uſus globoſam figuram poſtulet. Formatæ quoque pilulæ vel pulvere quodam, v. g. *ſulphure lycopodii*, *pulvere glycyrrhizæ*, *cinnamomi* &c., quæ humidi aërei, ut & ſalivæ atque vehiculi liquidi introitum deglutitionis tempore aliquantulum prohibent, conſperguntur, vel

auro aut *argento foliato* obducuntur, ut ſiccitas eo diutius perduret, nec ſapor ingratus quoque nauſeam producat, vel jam præſentem augeat.

PILVLAE ATQVE MASSAE PILVLARVM.

Pilulæ æthiopicæ.
- *de aloe & maſtiche.*
- - *aloe roſata.*
- *aloephanginæ.*
- *de ammoniaco.*
- *cochiæ* RHASIS.
- *de cynogloſſo.*
- EMANUELIS.
- *gummoſæ* SYLVII *alterantes.*
- - - *evacuantes.*
- *hydropicæ* BONTII.

Pilulæ marocoſtinæ.
- *maſtichinæ.*
- *mercuriales.*
- *peſtilentiales* AVICENNAE.
- - - RUFFI.
- *polychreſtæ balſamicæ.*
- *ſolares* WILDEGANSII.
- *polychreſtæ Starckeyanæ.*
- *de ſtyrace.*
- - *ſuccino* CRATONIS.
- - *terebinthina.*

PILVLAE ÆTHIOPICAE.

REC. Æthiopis mineralis unciam unam, reguli antimonii medicinalis, gummi gvajaci ana unciam dimidiam, extracti ſarſaparillæ unciam unam. M. F. maſſa pilularum.

A deſcriptione hac, qvæ in *Pharmacopœa Würtenbergica* traditur, alia, *in Pharmacopœa Medicorum Edinburgenſium* obvia, notabiliter recedit, ac ſeqvens eſt: Rec: hydrargyri depurati drachmas ſex, ſaponis albi Hiſpanici, reſinæ gvajaci ana unciam dimidiam. Tere ſimul in mortario vitreo ad perfectam globulorum extinctionem,

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0620-6 DFG

deinde adde ſulphuris antimonii aurati unciam ſemiſſem, & ſyrupi communis q. ſ. Fiat maſſa pilularum.

LOCVM inter efficacia medicamenta diaphoretica, diuretica, ſanguinemque purificantia obtinent, & in adfectibus proinde ſcabioſis, venereis atque œdematoſis, ulceribus itemque putridis, immo in refractaria febre quartana, hydrope intercutaneo, & incipiente abdominis utriculari &c. haud contemnendum auxilium præſtant. Maſſa prior, ad formam pilularem redacta, exhibetur a ſcrupulo dimidio ad drachmam ſemiſſem, quæ quinque grana reguli antimonii medicinalis continet; maſſa póſterior autem doſi minori, a granis quinque ad grana duodecim vel ſedecim, porrigenda eſt.

PILVLÆ DE ALOE ET MASTICHE.

REC. Aloes Soccotrinæ unciam unam, maſtiches electæ unciam ſemiſſem, caryophyllorum, foliorum roſarum rubrarum ana drachmam unam, croci optimi, diagrydii ana ſcrupulos duos. Fiat cum ſucco abſinthii maſſa pilularum.

MVCVM abſtergunt, viſcera aperiunt, alvum laxant, & ventriculum atque inteſtina roborant. Adultis, aperiendi ac roborandi fine, a granis quinque ad decem, laxandi autem ſcopo, a granis 15. ad 25. exhibentur.

PILVLÆ DE ALOE ROSATA.

REC. Aloes Soccotrinæ unciam unam, aquæ roſarum quantum ſatis. Solve prio-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0621-2 DFG

rem lenis ope digeſtionis in aqua roſarum, & ſolutionem claram, a partibus ſubſidentibus indiſſolubilibus decantatam, evaporando ad talem conſiſtentiam redige, ut inde pilulæ formari queant.

ALOE roſata ſecundum hanc methodum, quæ vulgari utique præferenda eſt, præparata, ex meris propemodum partibus mitioribus gummoſis conſtat, & alvum proinde, citra ſingularem ſanguinis commotionem, blande movet, inertiam bilis corrigit, vermes necat, atque ventriculum confortat. Laxandi fine a ſcrupulo dimidio ad grana 15., alterandi autem ac roborandi ſcopo, a quatuor duntaxat granis ad 6. 8., præſcribuntur, & in caſu poſteriori paullo ante paſtum optime adſumuntur.

PILVLÆ ALOEPHANGINÆ SEV AROMATICÆ MESVES.

REC. Radicum aſari, calami aromatici, cardamomi, caryophyllorum, cinnamomi, cubebarum, galangæ, ligni aloes, macis, ſchœnanthi, ſpicæ Indicæ ana unciam unam, ſummitatum abſinthii ſiccarum, foliorum roſarum ſiccarum ana drachmas quinque. Fiat omnium pulvis ſubtiliſſimus, cujus pars dimidia cum quatuor aquæ fontanæ libris leni igne ad mediæ partis conſumtionem coquatur, decoctum poſt fortem ſpecierum expreſſionem coletur, eidemque aloes Soccotrinæ, aqua pluviali ſolutæ ac depuratæ, libra una addatur, & evaporando ad extracti molliuſculi ſpiſſitudinem redi-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0622-8 DFG

gatur, ut cum pulvere residuo, ut & mastiches uncia una & semisse, myrrhæ electæ drachmis quinque, ac croci drachmis tribus in massam pilularem justæ consistentiæ, exacta adjuvante miscela, redigi possit.

IMPVRITATES mucidas abstergunt, humores crassos attenuant, ventriculum, viscera ac quævis solida nervoso-membranacea roborant, & alvum blande movent, adeoque in adpetitus & digestionis vitiis, febribus intermittentibus, obstructione viscerum chronica, tumoribus glandularum, cachexia, adfectibus catarrhalibus ac frigidis rhevmaticis &c., proficuæ deprehenduntur. Dosis a scrupulo uno ad drachmam dimidiam adscendit.

PILVLÆ DE AMMONIACO.

REC. Gummi ammoniaci depurati, in aceto scillitico soluti, drachmas sex, extracti aloes Soccotrinæ uncias quatuor, myrrhæ electæ unciam semissem, mastiches electæ, specierum diatrium santalorum ana drachmam unam cum dimidia, croci optimi, salis absinthii, salis fraxini ana scrupulos duos. Fiat cum syrupo de stœchade massa pilularis.

VIRTVTE laxante, resolvente, abstergente, ac roborante pollent, & in iisdem morbis, in quibus pilulæ *aloephanginæ* seu *aromaticæ* MESVES commendatæ fuerunt, ut & in adfectibus pectoris, a muco tenaci pendentibus, nec minus in nephritide pituitoso-sabulosa & pertinaci uteri obstructione locum inveniunt. Dantur a scrupulo dimidio ad integrum.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0623-3 DFG

PILVLÆ COCHIÆ RHASIS.

REC. Specierum hieræ picræ Rhasis drachmas decem, pulpæ colocynthidis unciam dimidiam, diagrydii drachmas duas cum semisse, turbith, stœchados Arabicæ ana drachmas quinque. Fiat cum syrupo de stœchade massa pilularis.

CATHARSIN provocant, & in hemicrania chronica atque rebelli, nec minus in adfectibus arthriticis ac frigidis rhevmaticis specifice prodesse creduntur. Dosis a scrupulo dimidio ad scrupulum integrum adscendit.

PILVLÆ DE CYNOGLOSSO.

REC. Radicum siccarum cynoglossi, seminis hyoscyami albi, opii depurati ana unciam dimidiam, myrrhæ drachmas sex, thuris drachmas quinque, styracis calamitæ, caryophyllorum, cinnamomi ana drachmas duas. Fiat cum anatica quantitate succi de cynoglosso & syrupi violarum massa pilularis.

SOMNVM inducunt, dolores mitigant, profluvia sistunt, motus exorbitantes compescunt, & specificas in tussi convulsiva, hæmoptysi, mictu cruento, motibus convulsivis &c. vires subinde exserere dicuntur. Nostra ætate rarius per se, a granis duobus ad grana quatuor, quinque, præscribuntur, sed plerumque, ad granum unum vel plura, pulveribus, præsertim nitrosis, aliisque medicamentis adduntur.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0624-9 DFG

PILVLÆ EMANVELIS.

REC. Aloes Soccotrinæ unciam unam, myrrhæ electæ drachmas duas, croci orientalis drachmam unam. Fiat cum mithridatio Damocratis massa pilularis.

PERTINENT ad roborantia stomachalia, sangvinem purificantia, travmatica atque uterina, & alvum quoque leniter aperiunt. Dosis a scrupulo dimidio ad integrum adscendit.

PILVLÆ GVMMOSÆ ALTERANTES SYLVII.

REC. Gummi galbani, aceto scillitico, aut vini destillato depurati, vel ejus loco gummi ammoniaci, eodem modo depurati, scrupulos duos, vitrioli martis, leni calore ad albedinem calcinati, succini albi aut flavi ana scrupulum unum, myrrhæ rubræ, croci orientalis, castorei optimi ana scrupulum semissem, olei mastiches destillati guttas octo, aut quantum sufficit. Fiat inde massa pilularis.

VIRES resolventes ac roborantes possident, &, a granis octo ad 15. exhibitæ, in adfectibus pituitosis catarrhalibus ac febribus intermittentibus specifice prodesse traduntur.

PILVLÆ GVMMOSÆ SYLVII EVACVANTES.

REC. Gummi galbani aut ammoniaci, prædicto modo depurati, scrupulos duos, vitrioli martis, blando calore ad albedinem

calcinati vel ſaltem exſiccati, maſtiches electæ ana ſcrupulum unum, caſtorei optimi, myrrhæ rubræ ana grana quindecim, croci orientalis ſcrupulum ſemiſſem, trochiſcorum alhandal drachmam unam, reſinæ jalappæ, reſ. ſcammonii ana ſcrupulum unum, olei corticum citri ſcrupulum dimidium. Fiat maſſa pilularis.

HVMORES craſſos, & pituitoſas primæ culinæ eruditates non tantum reſolvunt, abſtergunt, atque per alvum educunt, ſed ſolidas etiam partes, ob varia ingredientia balſamica, nonnihil roborant: Hinc in chronicis præcipue morbis, qui ſolidorum atoniæ, humorum lentore ac mucida indole ſtipatæ, originem debent, uſus earum commendari meretur. Doſis a ſcrupulo dimidio ad grana quindecim, immo integrum ſcrupulum adſcendit.

PILVLÆ HYDROPICÆ BONTII.

REC. Aloes optimæ drachmas duas cum ſemiſſe, gummi guttæ, ſubtiliter triti ac vino diſſoluti, drachmam unam & dimidiam, diagrydii, eodem modo parati, drachmam unam, gummi ammoniaci drachmam unam & ſemiſſem, tartari vitriolati drachmam dimidiam. M. fiat maſſa pilularis.

HVMORES craſſos pituitoſos attenuant, viſcera obſtructa aperiunt, ſerum per vias urinarias atque alvum educunt, & hydropicis ideo, integris adhuc viſceribus abdominis, validum ſubinde auxilium ferunt. Exhibentur a ſcrupulo dimidio ad drachmam dimidiam.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0626-1 DFG

PILVLÆ MAROCOSTINÆ ET MASTICHINÆ.

PRIORES ex ſupra deſcripto extracto marocoſtino parantur, adeoque de compoſitione, natura, viribus ac doſi nihil amplius hoc loco dicendum eſt: Quod *maſtichinas* autem attinet, illæ ſequenti modo conficiuntur: Rec. maſtiches electæ unciam ſemiſſem, agarici optimæ notæ drachmas tres, aloes Soccotrinæ drachmas decem. Fiat inde cum melle roſato maſſa pilularis.

LENIOREM provocant catharſin, vermes necant, inertiam atque lentorem bilis corrigunt, ventriculum ac viſcera roborant, ſanguinem purificant, & fluxum menſtruum atque hæmorrhoidalem promovent. Dantur a granis 15. ad 25.

PILVLÆ MERCVRIALES.

REC. Extracti panchymagogi, extr. catholici, reſinæ jalappæ, mercurii dulcis, diagrydii ana drachmam unam, eſſentiæ ligni ſaſſafras quantum ſatis. Fiat maſſa.

Alia pilularum mercurialium compoſitio, quæ in *Pharmacopœa Edinburgenſi* deſcripta legitur, ſequens eſt: Rec: hydrargyri purificati, reſinæ guajaci, ſaponis albi Hiſpanici ana unciam unam. Tere ſimul in mortario vitreo ad perfectam globulorum mercurialium extinctionem, & cum ſufficienti ſyrupi quantitate fiat maſſa pilularis.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0627-6 DFG

PILVLÆ priores, a granis duodecim ad quindecim exhibitæ, fortem catharsin excitant, vermes intestinorum necant, humores viscidos resolvunt, & in morbis venereis, aliisque, a crassa pituita ortis, vires potentes exerunt; posteriores vero mitius operantur, & in morbis venereis ac seroso-pituitosis, resolvendi potissimum scopo, in usum trahuntur. Dantur a granis duodecim ad grana viginti quatuor.

PILVLÆ PESTILENTIALES AVICENNÆ.

REC. Aloes Soccotrinæ unciam unam, croci orientalis optimi, myrrhæ rubræ electæ ana unciam semissem. Fiat inde cum vino generoso massa pilularis.

IN FEBRIBVS malignis ac pestilentialibus, ob calidam indolem, non adeo tuto exhiberi possunt, ad purificandos vero humores, ventriculum ac viscera roboranda, alvum blande subducendam, & fluxum hæmorrhoidalem, menstruum ac lochialem promovendum securius præscribuntur. Apud adultos dosin plerumque grana 15. vel 20 constituunt.

PILVLÆ PESTILENTIALES RVFFI.

REC. Aloes purissimæ, gummi ammoniaci depurati ana unciam unam, myrrhæ selectæ unciam semissem. Fiat inde cum succo limoniorum massa pilularis.

PARVM a præcedentibus distinctæ inveniuntur, præterquam, quod paullo fortius resolvant & abstergant, & ideo etiam in viscerum obstructione vires majores exserant. Dantur a scrupulo dimidio ad integrum.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0628-2 DFG

PILVLÆ POLYCHRESTÆ BALSAMICÆ.

REC. Extracti aloes, ſucco citri parati, extr. abſinthii, centaurii minoris, ſcordii, cochleariæ, myrrhæ electæ ana drachmas tres, gummi hederæ, gummi juniperi, maſtiches electæ, benzoes ana drachmam unam & ſemiſſem. Miſce, fiat maſſa, indeque pilulæ, argento foliato obducendæ, formentur.

Pilulæ hæ pilulis Stahlianis analogæ ſunt, ac non ſolum alvum leniter movent, ſed ſanguinem etiam lymphamque attenuant, viſcera obſtructa aperiunt, & ventriculum cæterasque partes ſolidas roborant. Dantur a ſcrupulo dimidio ad ſcrupulum integrum.

PILVLÆ SOLARES WILDEGANSII.

REC. Opii thebaici optimi, aqua ſimplici aut pluviali ſoluti, colati & ad juſtam rurſus conſiſtentiam inſpiſſati, unciam unam, aloes Soccotrinæ, myrrhæ rubræ, croci orientalis, antimonii diaphoretici, ſalis cornu cervi volatilis, trochiſcorum de viperis, auri fulminantis ana drachmam unam, olei caryophyllorum guttas quinquaginta. M. fiant pilulæ minores, argento foliato obducendæ.

Viribus ſudoriferis, anodynis ac ſedativis pollent, & contra convulſiones igitur, atque dolores atrociores ſubinde cum fructu in uſum trahi poſſunt; doſis tamen earum exigua eſſe, ac ſaltim a grano uno ad grana duo vel tria adſcendere debet, quo-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0629-1 DFG

niam opium, quod recipiunt, dimidiam totius ponderis partem constituit.

PILVLÆ POLYCHRESTÆ STARCKEYANÆ.

REC. Extracti opii thebaici, aqua fontana parati, pulveris radicum liquiritiæ, ellebori nigri, ellebori albi ana unciam unam, saponis tartarei vel correctoris uncias tres. Misce, fiat massa pilularis.

Inventor aliique pilulas hasce, ob virtutem diaphoreticam, diureticam, anodynam ac sedativam, ad remedia polychresta referunt, & usum earum in doloribus, adfectibus catarrhalibus, tussi, diarrhœis, aliisque fluoribus serosis, nec minus in rebellibus febribus intermittentibus, ac pluribus morbis valde laudant; at magna circa eum circumspectione opus esse, ex natura remedii, & morborum, quibus opitulari dicitur, facile cognoscere licet. Dantur a granis duobus ad scrupulum dimidium.

PILVLÆ DE STYRACE.

REC. Styracis calamitæ drachmas duas, succi glycyrrhizæ depurati drachmam unam cum dimidia, ladani, myrrhæ, olibani optimi, opii, aqua destillata depurati & inspissati, extracti croci ana drachmam unam. Fiat inde cum syrupo papaveris albi massa pilularis.

TENVEM temperando acrimoniam, nec minus discutiendo ac roborando agunt, & satis eminenti virtute anodyna, hypnotica atque sedativa pollent. Aliis medicamentis, in defluxionibus catarrhalibus, convulsionibus, doloribus atrocioribus & profluviis

viis exorbitantibus, tum ſanguineis, tum ſeroſis, ut & tuſſi vehementiori exhibendis, doſi refracta adduntur, vel etiam per ſe, a granis quinque ad ſcrupulum dimidium, qui unicum opii granum continet, ægris porriguntur.

PILVLÆ DE SVCCINO CRATONIS

REC. Agarici recenter trochiſcati drachmam unam cum ſemiſſe, aloes Soccotrinæ drachmas quinque, ariſtolochiæ rotundæ veræ drachmam dimidiam, maſtiches electæ, ſuccini præparati ana drachmas duas. Fiat inde cum ſyrupo de betonica maſſa pilularis.

INTER pilulas blande laxantes & anticatarrhales militant. Dantur a ſcrupulo uno ad drachmam dimidiam.

PILVLÆ DE TEREBINTHINA

REC. Terebinthinae Venetae, ad conſiſtentiam cum aqua roſarum coctae, unciam unam, rhabarbari electi drachmam unam, ſuccini praeparati, maſtiches electae, olibani ana drachmam ſemiſſem, boli Armenae drachmam unam. Fiat inde cum ſufficienti terebinthinae Venetae quantitate maſſa pilularis.

MEDICAMENTIS abſtergentibus, travmaticis atque diureticis adnumerantur, & ſpecifice, præmiſſis tamen præmittendis, in fluore albo mulierum, gonorrhœa virulenta, ulcere veſicæ, & nephritide pituitoſo-ſabuloſa commendantur. Exhiberi poſſunt a ſcrupulo dimidio ad drachmam ſemiſſem.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0631-7 DFG

CAPVT II.

DE ROTVLIS, MORSVLIS ATQVE TROCHISCIS.

§. I.

MORSVLI ac ROTVLÆ ſunt medicamenta ſicca ac ſolida interna, ex variis ſpeciebus, præſertim aromaticis, pulveriſatis, aut minutim duntaxat conciſis, ac poſtea cum ſacharo, in aqua quadam deſtillata diſſoluto, & denuo ad juſtam conſiſtentiam coquendo, vel ſaltim leniter evaporando redacto, parata. Perfecte igitur quoad ingr[illegible]ntia ſeu materiam conveniunt, ac ſola [illegible]um forma externa, quæ in morſulis *teſſelata*, ſive *oblongo-quadrata*, in rotulis autem *rotunda* ſive *orbicularis* eſt, ab invicem differunt: Hinc priores etiam *teſſellæ*, *teſſellulæ*, *tabulæ*, poſteriores *orbiculi*, *orbiculæ*, vocantur.

§. II.

PRÆCIPVVM ac propemodum univerſale *excipiens*, uti ex prædictis dudum conſtat, *ſacharum* purum atque album, in aqua roſarum, violarum, aut alia deſtillata adpropriata diſſolutum, conſtituit; ad *excipienda* vero varia concreta mineralis, animalis ac vegetabilis proſapiæ, v. g. *ambra*, *ſuccinum*, *bolus armena*, *corallia*, *moſchus*, *lapides cancrorum*, *radices*, *herbæ*, *flores*, *ſemina*, *fructus*,

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0632-3 DFG

resinæ, *aromata* &c., ut & præparata quædam chymica & pharmaceutica, v. g. *species*, *condita*, *pulveres compositi*, *conservæ*, *olea destillata suaveolentia* &c. referuntur.

§. III.

EXCIPIENDA sacharo dissoluto, & post aliquam coctionem despumato, vel integra adduntur, vel prius, pro differenti sua textura, minutim conscinduntur, aut in pulverem, nunc grossiorem, nunc subtiliorem, rediguntur, ut eo melius cum solutione sacharina misceri queant. In genere tamen notandum erit, rotulas ordinario pauca, eaque subtiliora, morsulos autem plura ac grossiora ingredientia recipere, quoniam hi majores, illæ minores existunt. Silentio pariter haud prætereundum est, olea destillata, aliaque volatilia, non statim coctionis aut evaporationis initio, sed in fine demum, postquam sacharum jam ad notabilem spissitudinem perductum fuit, miscenda esse, ne diuturniori exhalatione quoad maximam partem consumantur.

§. IV.

A ROTVLIS, intuitu formæ externæ, parum distincti sunt TROCHISCI, praeterquam, quod plerumque majores sint, & stella, vel subinde etiam figura alia signati inveniantur. Ordinario ex pulveribus, cum mucilagineis, v. g. *mucilagine tragacanthi*, *seminis psyllii*,

cydoniorum, *aqua mulsa*, *succis plantarum expressis*, *infusis gummosis*, vel interdum etiam, si inter pulveres pridem mucilaginea reperiantur, cum *aqua quadam destillata* in pastam redigendis, conficiuntur, ac postea, consueta prius forma inducta, exsiccantur.

§. V.

VIRTVTES medicae morsulorum, rotularum atque trochiscorum hoc loco neque generalius, neque specialius recenseri possunt, quum unice ex ingredientium specifica indole ac viribus determinandae sint.

MORSVLI, ROTVLÆ, ATQVE TROCHISCI VSITATIORES.

Morsuli contra ardorem stomachi.
- - *pestem.*
- - *vermes.*
- *de china china.*
- *myrrha.*
- *Imperatoris cum fructibus.*
- *de rhabarbaro.*
- *antimoniales s. restaurantes* KVNCKELII.

Rotulæ de rhabarbaro.
- *stimulantes* MYNSICHTI.
- *contra vermes* LENTILII.

Rotulæ manus Christi simplices.
- - - - *perlatæ.*
- *diaireos simplices.*

Trochisci albandal.
- *alkekengi cum opio.*
- *alkermes completi.*
- *bechici albi sine moscho & ambra.*
- - *nigri.*
- *de catechu.*
- - *myrrhæ.*
- - *carabe sive succino.*
- *galliæ moschatæ.*

Bacilli de liquiritia.

MORSVLI CONTRA ARDOREM STOMACHI

REC. Boli Armenae praeparatae drachmam unam, coralliorum rubrorum praeparat.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0634-5 DFG

drachmam ſemiſſem, cretae, cum aqua roſarum praeparatae, unciam dimidiam, cinnamomi, cornu cervi praep., lapidum percarum praep., lapid. cancrorum praep., matris perlarum præparatæ ana drachmam ſemiſſem, macis, maſtiches electæ, nucis moſchatæ ana ſcrupulum unum, pulveris ſeminis cydoniorum drachmam unam, ſachari, in ſufficienti quantitate aquæ roſarum diſſoluti, uncias octo. Miſce, fiant lege artis Morſuli.

OB ingredientia terrea acidum primæ culinæ, quod ventriculi ardorem perſæpe provocare ſolet, extinguunt, ob aromatica & balſamica autem tunicas ventriculi roborant, & ideo digeſtionis negotium promovent. Adſumuntur jejuno ſtomacho ab uncia dimidia ad integram.

MORSVLI CONTRA PESTEM.

REC. Radicum angelicæ, diptamni albi, oſtrutii, pimpinellæ, valerianæ, zedoariæ ana unciam ſemiſſem, myrrhæ rubræ drachmas ſex, boli Armenæ, terræ ſigillatæ ana unciam unam, camphoræ drachmas duas, nucis vomicæ decorticatæ drachmam unam, theriacæ Andromachi unciam ſemiſſem, ſachari albi, in aqua ſcordii & roſarum anatica atque ſufficienti quantitate diſſoluti, libras duas. M. F. l. a. morſuli.

TEMPORE peſtis, aliarumque febrium contagioſarum, tum curandi, tum præſervandi fine, ab uncia dimidia ad integram & ultra, non ſine fructu poſſunt adſumi. Ex ſatis activis enim atque bonis

ſpeciebus, diſcutientibus, diaphoreticis, atque antiputredinoſis balſamicis conſtant, & adhuc ſelectiores futuri eſſent, ſi bolus Armena, terra ſigillata & nux vomica penitus exularent. Specifice etiam contra morſum animalium rabidorum prodeſſe creduntur.

MORSVLI CONTRA VERMES.

REC. Pulveris contra vermes ſupra deſcripti unciam unam, ſachari, in ſufficienti quantitate aquæ roſarum ſoluti & clarificati, uncias quatuor. M. F. l. a. morſuli.

DANTVR infantibus, a drachma una ad drachmas duas, & titulo omnino ſatisfaciunt. Binae morſulorum drachmae, quod addendum eſt, mercurii dulcis, ſi debite per totam maſſam ſub praeparatione diſtributus fuerit, grana duo cum dimidio circiter continent.

MORSVLI DE CHINA CHINA.

REC. Corticis Peruviani optimi unciam unam, rhabarbari orientalis drachmam unam, cort. caſcarillæ drachmam ſemiſſem, granorum chermes ſcrupulum unum, ſachari, in ſufficienti quantitate aquæ cinnamomi aut meliſſæ ſoluti, uncias quatuor. Ingredientia priora, ſubtiliter trita, miſceantur cum ſolutione ſachari, & fiant inde l. a. morſuli.

MORSVLI hi partes ſolidas egregie valideque roborant, & cum inſigni igitur emolumento, præmiſſis tamen præmittendis, contra febres intermittentes, ac plures morbos alios, qui graviori partium ſolidarum atoniæ præcipuam originem ſuam debent, in uſum vocari poſſunt, immo in ſphacelo pariter ſeſe magnopere commendant. Dantur â drachma una ad duas, tres.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0636-6 DFG

MORSVLI DE MYRRHA.

REC. Myrrhæ genuinæ unciam unam, ſeminis fœniculi drachmas duas, croci orientalis drachmam dimidiam, ſachari Canarienſis, in aqua meliſſæ ſoluti, uncias tres. Fiant l. a. morſuli.

EXIMIAM virtutem antiputredinoſam, travmaticam, roborantem, pectoralem, ſtomachalem & uterinam poſſident, ac magnam inprimis opem in exulcerationibus viſcerum, incipiente phthiſi pulmonali, aſthmate pituitoſo & aliis pectoris morbis, â mucoſa colluvie & eminenti pulmonum atque ventriculi imbecillitate potiſſimum pendentibus, ferunt. Doſis quotidiana â ſcrupulis duobus ad drachmam unam & ſubinde ad ſcrupulos quatuor adſcendere poteſt, non una tamen vice quantitas indicata adſumi, ſed pars alia poſt aliam, per intervalla breviora aut longiora, lente manducari debet, ut ſaliva parte ſoluta imprægnetur ac ſenſim ſenſimque ad ventriculum defluat. Quicquid enim ſolutionem reſpuit, ex ore rurſus ejiciendum eſt.

MORSVLI IMPERATORIS CVM FRVCTIBVS.

REC. Conſervæ roſarum Damaſcenarum unciam ſemiſſem, ſpecierum pro morſulis Imperatoris ſupra deſcriptarum drachmas tres, ſpecierum aromaticarum roſatarum, cinnamomi acuti ana drachmam unam, amygdalarum dulcium recens decorticatarum, pinearum enucleatarum, piſtaciorum mundatorum ana unciam ſemiſſem, ſachari albiſſimi, in aqua roſarum ſoluti, uncias octo. Fiant l. a. morſuli.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0637-2 DFG

VENTRICVLVM confortant, & ob ſaporem gratum a pleriſque in deliciis habentur. Ab uncia dimidia ad integram & ultra adſumi poſſunt.

MORSVLI DE RHABARBARO.

REC. Cremoris tartari, pulveris rhabarbari optimi ana drachmas duas, flavedinis corticum citri, recenter a duobus aut tribus citri pomis deraſæ, drachmam ſemiſſem, ſachari albi, in aqua roſarum ſoluti, uncias quatuor. Fiant l. a. morſuli.

ALVVM blande ſubducunt, & impuritates mucido-bilioſas præcipue abſtergunt, ſi a drachmis ſex ad unciam unam adultis porrigantur.

MORSVLI ANTIMONIALES SIVE RESTAVRANTES KVNCKELII.

REC. Antimonii crudi ſubtiliſſime pulveriſati uncias duas & drachmas duas, ſpecierum pro morſulis Imperatoris unciam ſemiſſem, condit. corticum citri uncias quatuor, amygdalarum dulcium excorticatarum uncias tres, ſachari albi libras medicas duas. Fiant l. a. morſuli.

KVNCKELIVS in *Laboratorio ſuo chymico pag. 433. ſequ.* morſulis antimonialibus miras plane virtutes tribuit, & varios caſus notabiles de inſigni eorum efficacia recenſet, quæ ipſis etiam denegari nequit, licet eventus in caſibus ſimillimis atque analogis, teſte aliorum experientia, exſpectationi non ſemper ex aſſe reſpondeat. Præcipua cæteroquin virtus ad antimonium crudum redundat, quod, præter leniorem catharſin, etiam blandam diaphoreſin provocat, & egregium utique medicamentum purificans, & ape-

ritivum existit, citra ullum venenati effectus metum, sanis & ægris exhibendum, præsertim, si pulverisatum cum dulcibus & oleoso-mucilagineis temperatis justa dosi exhibeatur. Vulgo hi morsuli in pertinaci catameniorum ac viscerum obstructione, gonorrhœa virulenta, fluore albo, colica rebelli metallicolarum, nec minus in adfectibus scabiosis, scorbuticis, rhevmaticis, arthriticis, paralyticis, catarrhalibus atque cachecticis commendantur, & a drachmis duabus ad unciam dimidiam, quæ circiter XIX. grana antimonii continet, porriguntur. Si dosis altius adscendit, facile apud subjecta sensibiliora vomitum aut tamen nauseam aliquam producunt; hinc semper quoque dosi, primum minori, postea tamen, si necesse fuerit, paullatim augenda, eos offerre præstat. Variæ horum morsulorum descriptiones innotuerunt, in quibus antimonii quantitas variat, adeoque etiam practicus nunquam illos præscribere debet, nisi prius resciverit, quantum antimonii crudi certam morsulorum quantitatem ingrediatur.

ROTVLÆ DE RHABARBARO VT ET STIMVLANTES MYNSICHTI.

PRIORES ad instar morsulorum de rhabarbaro, & ex iisdem quoque speciebus conficiuntur, præterquam, quod ex massa inspissata loco tabularum rotulæ formentur; *posteriores* autem ita parantur: Rec. boracis Venetæ drachmas duas, seminis fraxini seu linguæ avis drachmam unam, boleti cervini, carnis scincorum ana drachmam dimidiam, piperis longi scrupulum unum, corp. cantharidum, olei cinnamomi ana scrupulum semissem, sachari

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0639-6 DFG

albi, in aqua radicis ſatyrionis & anthos ſoluti, uncias ſex. M. fiant lege artis rotulæ.

ROTVLÆ *de rhabarbaro*, quoad uſum ac doſin, cum morſulis hujus nominis perfecte conveniunt. Quod *ſtimulantes* MYNSICHTI autem attinet, illæ, ob validam vim irritantem, quæ cantharidum pulveri præcipue in acceptis ferenda eſt, inter potentiora aphrodiſiaca militant. Cavendum ſaltem, ne ſubjectis ſiccis ac ſenibus, qui ſpermatis penuria laborant, doſi majori aut vice ſæpius iterata exhibeantur. Experientia enim ſæpius docuit, ejuſmodi hominibus melius aphrodiſiaca largiſſime nutrientia, quam ſtimulantia, conducere; immo experientia aliquoties docuit, rotulas hafce, ſenibus aliisque ſubjectis ſiccis doſi majori aut intempeſtive oblatas, mictum cruentum, cum ingenti, valde dolorifico, & ſubinde prorſus lethali priapiſmo, produxiſſe. Dantur a drachma una, quæ quintam circiter grani partem pulveris cantharidum continet, ad drachmas duas.

ROTVLÆ CONTRA VERMES LENTILII.

REC. Mercurii dulcis rite præparati drachmam unam cum dimidia, ſachari, in aqua graminis aut roſarum ſoluti, uncias tres, ſucci berberum quantum ſatis. Fiant l. a. rotulæ.

TITVLO ſuo ſatisfaciunt, & infantibus, a ſcrupulo dimidio ad drachmam dimidiam, imo integram, offeruntur. Vna enim rotularum drachma circiter grana tria cum tertia grani parte mercurii dulcis recipit.

ROTVLÆ MANVS CHRISTI SIMPLICIS ET PERLATÆ.

REC. Sachari albiſſimi libram unam, aquæ roſarum fragrantiſſimæ quantum ſufficit ad diſtemperandum ſacharum, poſtea igne leniſſimo

ad tabulati consistentiam redigendum atque in rotulas effundendum. Quando sacharo inspissando sub finem uncia dimidia margaritarum præparatarum miscetur, *Rotulæ manus Christi perlatæ* inde resultant.

SACHARO albo vulgari non præferendæ sunt, & ideo ad præparata medica superflua pertinent.

ROTVLÆ DIAIREOS SIMPLICES.

REC. Specierum diaireos simplicium unciam unam, sachari albissimi, in aqua violarum soluti, & ad consistentiam tabulati fere cocti, uncias octo. M. F. l. a. rotulæ.

VIRTVTE temperante, demulcente ac leniter abstergente pollent, adeoque in morbis pectoris, præsertim tussi & raucedine, proficuæ deprehenduntur. Exhiberi possunt a drachmis duabus ad unciam integram.

TROCHISCI ALHANDAL.

REC. Pulpæ colocynthidis, a seminibus liberatæ, minutimque concisæ, uncias decem, macera in modica quantitate mucilaginis, aqua rosacea e gummi Arabici, bdellii, tragacanthi ana drachmis duabus extractæ, ita tamen, ut tantum madescat, deinde eam exacte exsiccatam in pulverem redige, & ex illo cum residua mucilagine efforma trochiscos.

PERTINENT ad purgantia, & apud adultos a granis sex ad decem præscribuntur, vel dosi etiam minori aliis pilulis catharticis, stimulantis loco, adduntur.

TROCHISCI ALKEKENGI SIVE DE HALICACABO CVM OPIO.

REC. Amygdalarum amararum decorticatarum, amyli, boli Armenæ, succi glycyrrhi-

zæ depurati, gummi Arabici, tragacanthi, olibani, pinearum mundatarum, ſanguinis draconis præparati, ſeminis papaveris albi ana drachmas ſex, ſem. citrulli decorticati, ſem. cucurbitæ noſtratis decorticati, ſem. melonum decorticati ana drachmas tres cum ſemiſſe, ſem. apii, hyoſcyami, ſuccini albi, terræ ſigillatæ, opii depurati ana drachmas duas, baccarum alkekengi drachmas tres. Fiant inde cum ſucco halicacabi, e baccis recentibus aut ſiccis, aqua roſacea maceratis, expreſſo, trochiſci.

RECENTIVS præparati, & a rancore, quem femina nonnulla oleoſa temporis ſucceſſu facile contrahunt, penitus adhuc immunes, non contemnendam incraſſandi, temperandi, demulcendi atque ſubadſtringendi virtutem poſſident; hinc in tuſſi acri, ardore urinæ, dyſenteria, cholera, febre lenta & hectica, ulceribus ichoroſis, teneſmo ani, aliiſque morbis, a nimia humorum tenuitate, & rodente acrimonia pendentibus, utiliſſime exhibentur a ſcrupulo uno ad drachmam integram, quæ granum unum ac fere dimidium opii in mixtione fovet, vel per ſe, vel ſyrupo quodam aut hydromelite diſtemperati. Proſtant adhuc alii *ſine opio* parati, qui diutius, quam præcedentes, & doſi majori ægris offerri poſſunt.

TROCHISCI ALKERMES COMPLETI.

REC. Confectionis alkermes completæ unciam unam & ſemiſſem, laccæ Florentinæ drachmas tres, ambræ, moſchi ana ſcrupulum dimidium, ſachari albi uncias ſedecim, mucilaginis tragacanthæ, aqua roſarum factæ, quantum ſatis. Fiant trochiſci minores.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0642-9 DFG

NVLLVM usum internum habent, sed subinde saltim frustulum eorum in ore detinetur, ut liquescens suavi odore suo halitum gratiorem reddat, & caput confortet.

TROCHISCI BECHICI ALBI SINE MOSCHO ET AMBRA.

REC. Amyli uncias tres, pulveris radicum iridis Florentinæ subtilissimi uncias duas, sachari albissimi libras duas. Fiant inde cum sufficienti gummi tragacanthi, aqua rosacea soluti, quantitate trochisci. Quando speciebus recensitis ambræ gryseæ scrupulus unus & moschi scrupulus dimidius additur, resultant inde *Trochisci bechici albi cum ambra & moscho.*

TROCHISCI bechici incompleti, h. e., absque moscho & ambra parati, leniter incrassant, salia acria obtundunt, & in tussi acri, raucedine, aliisque defluxionibus acribus catarrhalibus subinde locum inveniunt. Adsumi possunt ab uncia dimidia ad integram, & ultra.

TROCHISCI BECHICI NIGRI.

REC. Pulveris radicum iridis Florentinæ uncias tres, liquiritiæ, seminis anisi, fœniculi ana uncias quinque, styracis calamitæ depuratæ drachmas duas, succi liquiritiæ, in aqua hyssopi dissoluti, uncias quatuor, sachari melitæi purissimi, mucilaginis tragacanthi, aqua rosarum soluti, quantum satis. Fiant inde lege artis trochisci.

DEMVLCENDO, temperando & abstergendo agunt, adeoque expectorationem promovent, fauces erosas teniunt, & in raucedine, angina spuria, tussi acri,

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0643-5 DFG

ſimilibusque adfectibus, præſertim, ſi, a ſaliva in ore paullatim in ſuccum reſoluti, ſenſim per fauces ad ventriculum defluant, aliquam opem ferunt.

TROCHISCI DE CATECHV.

REC. Terrae catechu pulveriſatae unciam unam, ſucci liquiritiae uncias tres, ſpecierum diatragacanthae unciam dimidiam. M. Fiant trochiſci minores.

DEMVLCENT, obtundunt ac modice adſtringunt; hinc, in ore detenti ſenſimque liquefacti, acrimoniam ſalſam mitigant, & hæmoptoicis perſæpe proſunt, immo uſus eorum, ſi parva quantitate, a granis quinque nimirum ad grana quatuordecim, interne ſumantur, ſubinde ad diarrhoeæ, lienteriæ, dyſenteriæ, gonorrhoeæ benignæ & venereæ, ſimiliumque morborum curationem, præmiſſis tamen præmittendis, transferri poteſt.

TROCHISCI DE MYRRHA PHARM. WÜRTENB.

REC. Myrrhae electae drachmas tres, aſae foetidae, ſagapeni, opopanacis, rad. rubiae tinctorum, foliorum rutae, menthaſtri, ſeminis cymini, ſem. lupinorum ana drachmas duas. Myrrha, aſa foetida, ſagapenum & opopanax vino humectantur, quibus reliqua pulveriſata miſcentur, ut fiat maſſa, ex qua formentur trochiſci.

MILITANT inter medicamenta uterina, quæ fluxum menſtruum promovent, & foetus atque placentæ excluſionem adjuvant. Haud raro etiam locum in paſſione hyſterica & variis aliis adfectibus ſpasmodicis ac convulſivis inveniunt. Dantur a ſcrupulo uno ad duos.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0644-0 DFG

TROCHISCI DE CARABE SEV SVCCINO.

REC. Succini albi drachmas ſex, balauſtiorum, coralliorum rubrorum, cornu cervi uſti, gummi Arabici, gummi laccæ, tragacanthi, maſtiches, papaveris nigri, ſucci acaciæ, hypocyſtidis ana drachmas duas, croci, olibani, opii ana ſcrupulos quatuor, mucilaginis ſeminis pſyllii, aqua plantaginis extractæ, quantum ſufficit. Fiant inde l. a. trochiſci.

VIRTVTE incraſſante, roborante, adſtringente inſtructi ſunt, & ſpecifice ad compeſcendas hæmorrhagias exorbitantes commendantur, atque ſubinde etiam, præſente nimio alvi fluxu, clyſteribus adduntur. Doſis interne exhibendorum a ſcrupulo dimidio ad drachmam ſemiſſem adſcendit.

TROCHISCI GALLIÆ MOSCHATÆ.

REC. Ambræ gryſeæ drachmas tres. ligni aloes drachmas quinque, moſchi drachmam unam, mucilaginis gummi tragacanthi, aqua roſarum fragrantiſſima extractæ, quantum ſufficit. Fiant inde trochiſci.

DISCVTIENTE, roborante, cephalica & cardiaca quidem virtute pollent; attamen, cum valde pretioſi ſint, multisque, ob nimiam fragrantiam, adverſi, per ſe rarius interne in uſum vocantur, ſed aliis duntaxat pharmacis modica quantitate adduntur, vel particula, ad halitum corrigendum, in ore circumvolvitur. Doſis, ſi citra aliorum conſortium interne exhibendi ſunt, grana duodecim nunquam ſuperare debet. Eminentius eorum pretium jam ex ipſa denominatione patet: Vocabulum *Gallia* enim, teſte

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0645-6 DFG

B. SCHVLZIO, *a*) Arabum ſermone, denotat *pretioſum*, & cum plures olim in uſu eſſent tales compoſitiones, ut *aromatica*, *Sebellina*, hæc diſtinctionis cauſſa cognomen *moſchatæ* obtinuit; cum, præter odorata, nihil habeat, ceteræ alia aromata, & ſic dicta cordialia recipiant. &c.

BACILLI DE LIQVIRITIA ALBI ET CITRINI.

Bacilli de Liquiritia Albi. Rec. gummi Arabici, ſpecierum diaireos ſimplicium, ſpec. diatragacanthæ ana unciam dimidiam, radicis liquiritiæ, amyli ana unciam unam. Terantur omnia in pollinem ſubtiliſſimum, eidemque poſtea addantur ſachari albi pulveriſati libræ duæ, mucilaginis tragacanthæ quantum ſatis, pinſantur in mortario, ut inde fiat maſſa, ex qua formentur bacilli.

Bacilli de Liquiritia citrini. Rec. liquiritiæ pulveriſatæ unciam unam, rad. iridis Florentinæ, amyli ana unciam ſemiſſem, croci ſubtiliſſime triti ſcrupulum unum, ſachari albi libram unam, mucilaginis tragacanthæ quantum ſatis. Fiat terendo maſſa & inde formentur bacilli.

OPERATIONEM ſuam demulcendo ac temperando abſolvunt, ac multum proinde auxilii in aſperitate faucium, raucedine, tuſſi ſalſa & aliis adfectibus oris atque pulmonum catarrhalibus, a ſero valde acri ortis, præſtant. Partitim deglutiuntur & aliquandiu in ore detinentur, ut prius liqueſcant.

a) *In Prælect. ad Diſpenſ. Brand. p.* 403.

SECTIO